

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye’de veteriner hizmetleri, hayvan hastalıkları ve et-süt arzı riskinin nedenlerinin araştırılması; şap, brusella, tüberküloz, kuduz, koyun-keçi vebası, çiçek hastalığı, kuş gribi ve diğer bulaşıcı hayvan hastalıklarıyla mücadele kapasitesinin, aşılama, küpeleme, hayvan hareketleri, karantina, sınır ve pazar denetimlerinin, veteriner hekim sayısı ve saha hizmetlerinin, hayvancılık işletmelerinin biyogüvenlik düzeyinin, yem maliyetleri, damızlık hayvan varlığı, süt ineklerinin kesime gitmesi, kırmızı et ve çiğ süt üretimindeki dalgalanmalar, ithalat politikaları, hayvan hastalıklarının gıda güvenliği, halk sağlığı ve üretici gelirleri üzerindeki etkilerinin tespit edilmesi; hayvan sağlığını, üreticiyi, tüketiciyi, et-süt arz güvenliğini ve halk sağlığını koruyacak etkin, bilimsel, adil, şeffaf ve bütüncül politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz. 09/06/2026

Rıdvan UZ
İYİ Parti Çanakkale Milletvekili

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

GEREKÇE

Veteriner hizmetleri, hayvan hastalıkları ve et-süt arzı riski, Türkiye'nin tarımsal üretimini, gıda güvenliğini, halk sağlığını, kırsal ekonomisini ve tüketicinin sofrasını doğrudan ilgilendiren stratejik bir konudur. Hayvan sağlığı korunmadan hayvansal üretim sürdürülemez; hayvansal üretim sürdürülemezse et, süt, yoğurt, peynir, yumurta ve temel protein kaynaklarında arz güvenliği zayıflar. Hayvancılıkta kriz ahırda başlar, kasapta ve market rafında bütün millete yansır.

TÜİK'in 2025 kırmızı et üretim istatistiklerine göre Türkiye'de kırmızı et üretimi 2024 yılında 2 milyon 105 bin 895 ton iken, 2025 yılında yüzde 10,5 azalarak 1 milyon 885 bin 130 ton olarak tahmin edilmiştir. Aynı dönemde sığır eti üretimi yüzde 11,5 azalarak 1 milyon 313 bin 7 ton, koyun eti üretimi yüzde 8,1 azalarak 468 bin 470 ton olmuştur. Bu düşüş, et arzı bakımından ciddi bir uyarı niteliğindedir.

Çiğ süt üretiminde de benzer bir risk görülmektedir. TÜİK'in 2025 çiğ süt üretim istatistiklerine göre çiğ süt üretiminin yüzde 94,5'i inek sütünden, yüzde 3,7'si koyun sütünden, yüzde 1,6'sı keçi sütünden, yüzde 0,2'si manda sütünden oluşmuştur. Kamuoyuna yansıyan TÜİK verilerine göre 2025 yılında çiğ süt üretimi yüzde 4,9 azalarak yaklaşık 21 milyon 379 bin tona gerilemiştir. Sütteki düşüş, yalnızca süt fiyatı değil; peynir, yoğurt, tereyağı, bebek ve çocuk beslenmesi, gıda sanayi ve kırsal gelir bakımından da risk anlamına gelmektedir.

Hayvan varlığı göstergeleri ise dikkatle yorumlanmalıdır. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın Haziran 2025 hayvan varlığı istatistiklerine göre büyükbaş hayvan varlığı bir önceki yıla göre yüzde 1,2, küçükbaş hayvan varlığı ise yüzde 6,0 artmıştır. Sığır sayısı 17 milyon 30 bin 316 baş, koyun sayısı 47 milyon 14 bin 865 baş, keçi sayısı ise 11 milyon 191 bin 414 baş olarak açıklanmıştır. Hayvan varlığındaki artış olumlu görünmekle birlikte, et ve süt üretimindeki düşüşle birlikte değerlendirildiğinde verimlilik, hastalık, yem maliyeti, kesim politikası ve işletme sürdürülebilirliği sorularını gündeme getirmektedir.

Hayvan hastalıkları, et ve süt arzının en kritik risk alanlarından biridir. Şap hastalığı, çift tırnaklı hayvanlarda görülen, çok bulaşıcı ve hızlı yayılan viral bir hastalıktır. Tarım ve Orman Bakanlığı Bornova Veteriner Kontrol Enstitüsü'nün bilgilendirmesine göre hastalığın bulaşma oranı hassas hayvan topluluklarında yüzde 100'e kadar ulaşabilmekte; bu nedenle ekonomik, siyasi ve ticari açıdan büyük önem taşımaktadır. Şap hastalığı yalnızca hayvan sağlığını değil, hayvan hareketlerini, pazarları, ihracatı, üretici gelirini ve et-süt arzını doğrudan etkileyebilmektedir.

Tarım ve Orman Bakanlığı, 2026 yılı Şap Hastalığı Serosurveyi öncesinde ülke genelinde uygulanacak saha çalışmalarına yönelik ulusal eğitim toplantısı düzenlemiştir. Bu çalışma, şap hastalığıyla mücadelenin yalnızca rutin aşılama değil; surveyans, saha takibi, veri toplama ve veteriner personel kapasitesi gerektiren sürekli bir kamu görevi olduğunu

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

göstermektedir. Hayvan hastalığı kapıya dayandığında değil, kapıya dayanmadan önce yönetilmelidir.

Şap, brusella, tüberküloz, kuduz, koyun-keçi vebası, çiçek hastalığı ve kuş gribi gibi hastalıklarla mücadelede aşılama, erken teşhis, karantina, hayvan hareketlerinin kontrolü ve laboratuvar kapasitesi hayati önemdedir. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın 2026 yılı hayvan hastalıkları ile mücadele ve hayvan hareketleri genelgesinin il müdürlükleri üzerinden duyurulması, bu alanda her yıl düzenli ve merkezi bir mücadele programı yürütüldüğünü göstermektedir. Ancak uygulamanın sahada ne kadar etkin olduğu Meclis tarafından araştırılmalıdır.

Aşılama kampanyalarının hedefleri de bu alandaki iş yükünü göstermektedir. 2026 ilkbahar döneminde şapla mücadele kapsamında büyükbaş ve küçükbaş hayvanlara yönelik aşılama çalışmalarının başladığı; bazı illerde şap, çiçek ve brusella aşıları için milyon dozluk hedeflerin bulunduğu kamuoyuna yansımıştır. Aşı tedariki, soğuk zincir, saha personeli, üreticinin bilgilendirilmesi, kayıt sistemleri ve aşılama oranları hayvan sağlığı politikasının temel göstergeleridir.

Veteriner hizmetlerinin saha kapasitesi ayrıca incelenmelidir. İl ve ilçe tarım müdürlüklerinde görev yapan veteriner hekimlerin sayısı, araç, yakıt, ekipman, soğuk zincir, laboratuvar erişimi, numune alma kapasitesi, nöbet ve acil müdahale imkânları, hayvan pazarları ve kesimhane denetimleri için belirleyicidir. Hayvan hastalıklarıyla masa başında mücadele edilmez; veteriner hekimin sahaya, köye, ağıla, ahıra ve pazara ulaşması gerekir.

Hayvan hareketlerinin kontrolü, salgın hastalıkların önlenmesinde en kritik başlıklardan biridir. Küpeleme, pasaport, sevk raporu, veteriner sağlık raporu, hayvan pazarları, kurban hareketleri, sınır geçişleri, kaçak hayvan girişleri ve iller arası taşıma süreçleri sıkı biçimde denetlenmelidir. Hastalığın bir bölgeden diğerine taşınması çoğu zaman tek bir kontrolsüz sevkle mümkün olabilir. Hayvancılıkta bir açık kapı, bütün bölgenin üretim riskine dönüşebilir.

Brusella ve tüberküloz gibi zoonotik hastalıklar, yalnızca hayvan sağlığı değil, insan sağlığı meselesidir. Çiğ süt, kontrolsüz kesim, hijyen eksikliği, kayıt dışı hayvan hareketleri ve yetersiz denetim, hastalıkların insanlara geçme riskini artırabilmektedir. Veteriner halk sağlığı güçlendirilmeden gıda güvenliğı sağlanamaz. Ahırdaki hastalık, sofradaki risk demektir.

Yem maliyetleri, hayvan sağlığı ve üretim kapasitesiyle doğrudan bağlantılıdır. Yem pahalılaştığında üretici hayvanını yeterli ve dengeli besleyememekte, verim düşmekte, süt azalmakta, buzağı gelişimi zayıflamakta ve hastalıklara direnç düşmektedir. Hayvan hastalıkları yalnızca mikrop meselesi değildir; besleme, barınak, stres, kalabalık, hijyen ve işletme ekonomisiyle birlikte ortaya çıkan bir sonuçtur.

Süt ineklerinin kesime gitmesi, et-süt arzı bakımından en tehlikeli döngülerden biridir. Süt fiyatı maliyeti karşılamadığında üretici damızlık ineğini kesime göndermekte; kısa vadede et arzı artar gibi görünse de orta vadede süt üretimi düşmekte, buzağı sayısı azalmakta ve

Tel : 0.312.4206574 – 75

Faks : 0.312.4202300

E-posta : ridvan.uz@tbmm.gov.tr

Adres : Ana Bina E Blok 1.Kat Oda No: E120 TBMM/ANKARA

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

geleceğin et arzı da zayıflamaktadır. Bugün kesilen damızlık, yarın eksilen süt ve et demektir. Bu döngü kırılmazsa ithalat kalıcı hâle gelir.

İthalat politikaları da veteriner hizmetleri ve hayvan hastalıkları bakımından dikkatle değerlendirilmelidir. Canlı hayvan ve et ithalatı, kısa vadede fiyat baskısını azaltmak için kullanılabilir; ancak ithalat beraberinde hastalık riski, yerli üretici üzerinde fiyat baskısı, damızlık üretiminin zayıflaması ve dışa bağımlılık sorunlarını getirebilir. Sınır kontrolü, karantina, veteriner sertifikaları ve ithal hayvanların izlenmesi eksiksiz yürütülmelidir.

Kesimhaneler, hayvan pazarları ve süt toplama merkezleri de denetim zincirinin kritik halkalarıdır. Kayıt dışı kesim, sağlıksız et, hasta hayvan kesimi, soğuk zincir eksikliği, çiğ süt hijyeni, antibiyotik kalıntıları ve taklit-tağşiş riskleri hayvansal gıdaların güvenilirliğini doğrudan etkiler. Veteriner denetimi, yalnızca hastalık olduğunda değil, üretim zincirinin her aşamasında var olmalıdır.

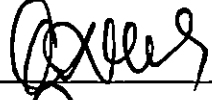
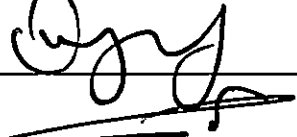
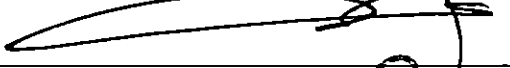
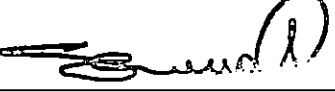
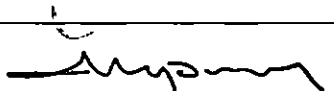
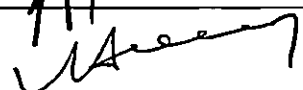
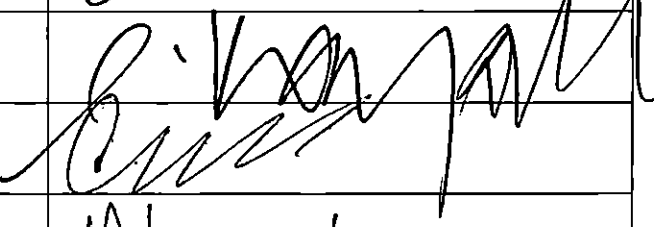
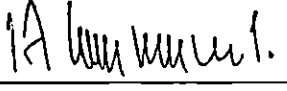
Küçük aile işletmeleri, hayvan hastalıkları ve arz riski karşısında en kırılgan üretici grubudur. Büyük işletmeler veteriner hizmetine, yem tedarikine, biyogüvenlik önlemlerine ve finansmana daha kolay ulaşabilirken; küçük üretici çoğu zaman masraf korkusuyla veteriner çağırmaı ertelemekte, aşı ve bakım hizmetlerine düzenli erişememektedir. Küçük üretici çökerse kırsalda hayvancılık da çöker.

Bu kapsamda şap, brusella, tüberküloz, kuduz, koyun-keçi vebası, çiçek hastalığı, kuş gribi ve diğer bulaşıcı hayvan hastalıklarının yıllara, illere ve türlere göre dağılımı; aşılama oranları, karantina uygulamaları, hayvan hareketleri, veteriner hekim sayısı, saha araç-ekipman kapasitesi, laboratuvar sonuç süreleri, tazminat ödemeleri ve üretici mağduriyetleri Meclis tarafından bütün yönleriyle araştırılmalıdır.

Veteriner hizmetleri yalnızca hayvanı tedavi eden bir meslek alanı değildir; halk sağlığının, gıda güvenliğinin, kırsal ekonominin ve milli üretimin ön cephesidir. Veteriner hekim sahada güçlü değilse, hastalık erken yakalanmaz; hastalık erken yakalanmazsa üretici kaybeder, tüketici pahalıya alır, devlet ithalata mecbur kalır. Bu zincirin ilk halkası ahırdaki sağlıktır.

Türkiye’de veteriner hizmetleri, hayvan hastalıkları ve et-süt arzı riskinin tüm boyutlarıyla araştırılması; hayvan hastalıklarıyla mücadele kapasitesinin, aşılama ve hayvan hareketleri denetiminin, veteriner saha hizmetlerinin, kırmızı et ve çiğ süt üretimindeki düşüşün, damızlık hayvan varlığının, yem maliyetlerinin ve ithalat politikalarının tespit edilmesi; hayvan sağlığını, üreticiyi, tüketiciyi ve gıda arz güvenliğini koruyacak kalıcı politikaların geliştirilmesi amacıyla Meclis Araştırması açılması zorunludur.

Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğün 104. ve 105. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

ADI VE SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZASI
Ömer KARAKAŞ	AYDIN	
Yasin ÖZTÜRK	DENİZLİ	
Yüksel ARSLAN	ANKARA	
M. Cihan PAĞACI	İSTANBUL	M. Cihan Pağacı
AYYÜCE TÖRKELER	ADANA	
Y. Selçuk TÖRKÖZÜ	BURSA	
Burhanettin KOCAMAN	MERSİN	B. Kocaman
Tunç YALDIR	AKSARAY	
Selcan TAŞ	TEKİRDAĞ	
Senol SÜNT	MANİSA	
Metin EĞİN	MİĞLA	M. EĞİN
M. Mustafa GİRGEN	GÖRTEP	
Burak DALGIN	BALIKESİR	
Hüsnü KIRKPINAR	İZMİR	
Yavuz AYDIN	TRABZON	
Hayri TOKTAŞ	BURSA	
Mehmet AKALIN	EDİRNE	
Alihüseyin KAYALAR	YAZGAT	
A. Selçuk GÜRKIN	HTAY	
A. Esref FATİHBABA	ANKARA	